

Національна академія педагогічних наук України
Відділення професійної освіти і освіти дорослих
Інститут професійно-технічної освіти
Львівський науково-практичний центр

**ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ
РОБІТНИКІВ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

Матеріали
Звітної науково-практичної конференції
Львівського науково-практичного-центру
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України
«Психолого-педагогічне забезпечення підготовки робітничих
кадрів» (4 березня 2015 р., м. Львів)

та

Науково-практичної конференції
(у рамках Всеукраїнського фестивалю науки)
«Підвищення якості професійної підготовки
майбутніх кваліфікованих робітників
у професійно-технічних навчальних закладах»
(19 травня 2015 р., м. Львів)

Львів
2015

Рекомендовано до друку вченою радою Львівського науково-практичного центру Інституту професійно-технічної освіти НАПН України від 15 квітня 2015 року, протокол №4.

Проблеми професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах : матеріали звітної науково-практичної конференції Львівського науково-практичного центру Інституту професійно-технічної освіти НАПН України “Психолого-педагогічне забезпечення підготовки робітничих кадрів” (4 березня 2015 р., м. Львів) та Науково-практичної конференції (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки) “Підвищення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах” (19 травня 2015 р., м. Львів). – Львів, 2015. – 132 с.

Редакційна колегія: *Васянович Григорій Петрович* – доктор педагогічних наук, професор (голова); *Вдович Світлана Михайлівна* – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник (упорядник, відповідальний секретар); *Копельчак Михайло Павлович* – кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник; *Литвин Андрій Вікторович* – доктор педагогічних наук, професор; *Робак Володимир Євгенович* – кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник; *Руденко Лариса Анатоліївна* – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник.

У збірнику розглянуто проблеми формування професійних якостей майбутніх кваліфікованих робітників, професійного спрямування змісту природничо-математичної підготовки учнів професійно-технічних навчальних закладів, модернізації науково-методичного забезпечення професійної підготовки фахівців, економічні чинники забезпечення якості професійно-технічної освіти, підвищення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах та інші актуальні питання розвитку професійно-технічної освіти і професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Рекомендовано для науковців і педагогів-практиків професійно-технічних і вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної освіти, аспірантів і докторантів.

Рецензенти:

Сікорський Петро Іванович – доктор педагогічних наук, професор,

Артюшина Марина Віталіївна – доктор педагогічних наук, професор.

Розділ III.

Економічні чинники забезпечення якості професійно-технічної освіти

Ярослав Камінецький

Педагогіко-економічні чинники забезпечення якості професійно-технічної освіти 63

Богдан Клим

Результати експериментального дослідження рівня обізнаності керівників закладів ПТО з економіко-педагогічними чинниками впливу на якість підготовки робітничих кадрів 64

Михайло Копельчак

Фінансова децентралізація професійно-технічної освіти 72

Любомира Криницька

Підвищення якості професійної підготовки робітничих кадрів в умовах виробництва: зарубіжний досвід 74

Лариса Кубська

Готовність керівників ПТНЗ до маркетингової діяльності 76

Розділ IV.

Підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців

Андрій Литвин

До проблеми підготовки фахівців народних художніх промислів у ПТНЗ 78

Ганна Боднар, Надія Холова

Особливості реалізації творчого потенціалу кравців-закрійників 81

Світлана Вдович

Теоретико-методологічні підходи до формування естетичних якостей у майбутніх фахівців сфери обслуговування 88

Юрій Вінтюк

Впровадження валеологічного підходу в процес підготовки фахівців 89

Ганна Дегтярьова

Психолого-педагогічні аспекти дослідження професійних якостей особистості майбутнього фахівця 92

Ольга Жилевич

Інноваційна модель комплексного превентивного виховання учнівської молоді професійно-технічних навчальних закладів засобами позашкільної освіти 94

Розділ IV.
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Андрій Литвин

ДО ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
НАРОДНИХ ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ У ПТНЗ

Нині українським педагогам особливо важливо дотримуватися положень Національної доктрини розвитку освіти про те, що освітня галузь у нашій державі має ґрунтуватися, передусім, на культурно-історичних цінностях народу, його традиціях і духовності. В умовах соціально-культурних трансформацій провідним завданням освіти є збереження унікальності етнічної культури з її національно свідомою спрямованістю та, водночас, вироблення толерантної міжкультурної позиції [0]. Народна художня творчість, як і мова, є однією з умов існування народу. Оновлення суспільства, становлення незалежної держави базується на піднесенні громадської та національної самосвідомості народу, а отже, інтересу молоді до фольклору, національних мотивів у різних видах мистецтва.

У художньо-педагогічній практиці утвердилася роль народного мистецтва як явища культури, яке має самостійний статус. Це дає змогу розглядати народне образотворче мистецтво і художні промисли як цілісний елемент у системі суспільної культури. Такий підхід відкриває перспективи для вирішення актуальних проблем підготовки кваліфікованих робітників художнього профілю [0]. В. О. Радкевич слушно наголошує на важливості формування в майбутніх фахівців художніх промислів і ремесел ціннісного, творчого та художнього потенціалу. На її думку, вони повинні оволодіти системою ціннісних орієнтацій, зокрема національними, моральними, естетичними ідеалами, світоглядними, життєвими, професійними цілями, переконаннями тощо [0, с. 57-67].

Педагогічна, виховна цінність ужиткового мистецтва визначається тим, що впливаючи на чуттєву сферу, воно стабілізує розвиток творчих здібностей учнів. У творах народних художніх промислів сконцентрова-

ний багатовіковий досвід естетичних понять, моральних поглядів, комплекс різноманітних знань про людину та природу [0]. Визначальною рисою народного мистецтва є колективний характер, який виявляється в наступності багатовікових традицій. Народні майстри продовж сторіч накопичували та зберігали секрети творчості, використовували художні образи, сюжети, орнаментику, передані батьками, наставниками. Досвідчені майстри з покоління в покоління передавали молоді мистецтво гончарства, ковальства, різьблення, розпису, ткацтва, плетіння тощо. За кожним народним майстром стоїть, таким чином, досвід багатьох поколінь. Характер народного мистецтва виявляється також у тісному зв'язку виконавця з оточенням, адже майстер створює речі потрібні, близькі та всім зрозумілі. Однак відображаючи колективний світогляд, ці витвори, водночас, обов'язково несуть відбиток особистості митця. Не виходячи за межі традицій, він ніколи не створює точної копії виробу, а у чомусь видозмінює, вдосконалює його. Ця варіантність – ще одна риса народних художніх промислів. Завдяки цьому навчання молоді вмінням і навичкам художнього мистецтва, художнім промислам і ремеслам має значне виховне та соціальне значення. На жаль, у загальноосвітніх школах і ПТНЗ (окрім художніх) потенціал народних промислів для творчого розвитку учнів нині майже не використовується.

Проблема підготовки фахівців у галузі народних художніх промислів у професійно-художніх навчальних закладах є показовою щодо ставлення в державі до цінностей народного мистецтва, виховання естетично розвинутої та духовно багатой молоді. З нашої точки зору, ця проблема є ключовою в науковому аналізі процесів розвитку професійно-художньої освіти, оскільки тут розкривається діалектичний взаємозв'язок загальних її закономірностей і регіональних особливостей. Зазначимо, що в сучасних дослідженнях цієї ланки освіти часто зустрічаються спроби підміни всебічного глибокого аналізу місцевого фактологічного матеріалу загальноприйнятою схемою, нівелювання специфіки розвитку професійної підготовки в певному регіоні. Доцільно також виступити проти гіперболізації особливостей регіону, відкидання нерозривного взаємозв'язку та взаємовпливу освітніх процесів. Вочевидь, для подолання можливих недоліків науковцям і практикам, які займаються питаннями модернізації навчального процесу в конкретному регіоні, необхідні поглиблені знання всіх проблем галузі та цілісне бачення психолого-педагогічних теорій, які можуть сприяти їх розв'язанню. Ця теза є особливо значущою для сучасного стану досліджень професійної підготовки фахівців для народних художніх промислів, де, як свід-

чить аналіз, у багатьох випадках відсутній зв'язок між теоретичними напрацюванням та освітньою практикою [0].

З огляду на викладене, вважаємо доцільним підтримати прагнення педагогів-практиків щодо застосування у ПТНЗ, які готують фахівців народних художніх промислів, студійного виробничого навчання. Воно відповідає сутності та засадам мистецької освіти, принципам природовідповідності, диференціації й індивідуалізації, дозволяє розробляти й ефективно впроваджувати регіональний компонент у зміст професійно-художньої освіти, забезпечує оптимальне передання народних художніх традицій, творчого досвіду безпосередньо від майстра до учня [0, с. 109]. Водночас життя спонукає до активного впровадження в підготовку фахівців художнього профілю інформаційно-комунікаційних технологій, застосування сучасного обладнання, техніки, електронних освітніх ресурсів тощо. Поєднання цих різнопланових тенденцій – завдання педагогічних працівників нової генерації.

1. Антонович Є. Освоєння народного мистецтва майбутніми кваліфікованими робітниками художнього профілю: змістовий аспект [Електронний ресурс] / Євген Антонович // Теорія і практика професійно-технічної освіти в контексті інтеграції України в європейській освітній простір ; 23-24 квітня 2008 р. – К., 2008. – Режим доступу : <http://uadocs.exdat.com/docs/index-7063.html?page=4#348126>.
2. Вакуленко Е. Г. Региональная система профессионального образования в сфере народного декоративно-прикладного искусства : на примере Краснодарского края : дис. ... доктора педагогических наук : 13.00.08 / Вакуленко, Екатерина Гавриловна. – Краснодар, 2004. – 336 с.
3. Локшин В. Організаційно-педагогічні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників з професій народних художніх промислів: студійний аспект / Віктор Локшин // Теорія і практика професійно-технічної освіти в контексті інтеграції України в європейській освітній простір : тези звіт. наук.-практ. конф. (23-24 квітня 2008 р.) / за заг. ред. В. О. Радкевич. – К. : Всеукр. інформ.-аналіт. центр ПТО. – Ч. 1, 2008. – С. 108–110.
4. Мухидинова П. М. Роль народно-художественных промыслов в воспитании эстетической культуры школьников [Електронний ресурс] / П. М. Мухидинова // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2010. – № 2. – Режим доступу: http://www.rae.ru/upfs/pdf/2010/02/2010_02_11.pdf.
5. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 2–4.
6. Радкевич В. О. Обґрунтування цілей професійно-художнього навчання фахівців художніх профілів і ремесел / В. О. Радкевич // Професійно-художня освіта України : зб. наук. пр. – К. ; Черкаси : Вид-во «Черкаський ЦНТЕІ», 2007. – Вип. IV. – С. 57-67.